

УДК 343.43:795.5(100)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.2>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ З ОРГАНІЗАЦІЇ АБО ПРОВЕДЕННЯ АЗАРТНИХ ІГОР, ЛОТЕРЕЙ

Білінський І. А.

аспірант Київського університету права НАН України

ORCID: 0009-0003-5112-0918

Білінський І. А. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Вказується, досягнення ефективних досліджень зумовлене необхідністю вдосконалення кримінально-процесуального механізму контролю за грошовою сферою в Україні, особливо в контексті боротьби з нелегальними формами гральної діяльності. Недостатня увага до офіційної легалізації азартних ігор, недосконала організація чи здійснення відповідних процесуальних дій створюють сприятливі умови для поширення кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, відмиванням грошей, шахрайством та залученням до гральної індустрії вразливих верств населення, зокрема неповнолітніх.

У статті здійснено комплексний кримінально-правовий аналіз зарубіжного досвіду притягнення до відповідальності за незаконну організацію та проведення азартних ігор, лотерей. На прикладі законодавства Сполучених Штатів Америки, а також країн Європейського Союзу (зокрема Польщі, Італії, Австрії) розкрито основні моделі криміналізації відповідної діяльності, виокремлено спільні та відмінні риси правового регулювання, виявлено ключові тенденції сучасної кримінальної політики у сфері грального бізнесу. Розглянуто механізми кримінально-правового реагування, види санкцій, категорії суб'єктів злочину, процедури ліцензування та контрольні функції уповноважених органів.

Встановлено, що у більшості зарубіжних держав застосовується змішана модель протидії незаконному гральному бізнесу, в основі якої лежить поєднання кримінально-правових, фінансових та адміністративних заходів. Особлива увага приділяється запобіганню використанню гральних закладів для відмивання доходів, фінансування терористичної діяльності та ухилення від сплати податків. Визначено, що найбільш ефективним є ліцензійний підхід із жорстким фінансовим контролем і персональною відповідальністю організаторів гральних закладів. До найдієвіших інструментів належать конфіскація доходів, блокування активів, позбавлення права на діяльність, а також міжвідомча координація дій поліції, фінансових і податкових органів. Здійснений компаративний аналіз дозволив сформулювати базові орієнтири для вдосконалення українського законодавства у сфері протидії нелегальному гральному бізнесу. Серед них – підвищення прозорості фінансових операцій, цифровий моніторинг, єдиний державний реєстр суб'єктів гральної діяльності, посилення кримінальної відповідальності за організацію тіншових ігор та узгодження норм Кримінального кодексу України з міжнародними стандартами у сфері боротьби з економічною злочинністю.

Ключові слова: досвід, азартні ігри, лотерея, діяльність, ліцензування, суб'єкт, відповідальність.

Bilinsky I.A. Foreign experience of criminal liability for illegal gambling and lottery activities.

It is indicated that the achievement of effective research is due to the need to improve the criminal procedural mechanism for controlling the monetary sphere in Ukraine, especially in the context of combating illegal forms of gambling. Insufficient attention to the official legalization of gambling, imperfect organization or implementation of relevant procedural actions create favorable conditions for the spread of criminal offenses related to corruption, money laundering, fraud and involvement in the gambling industry of vulnerable segments of the population, in particular minors.

The article provides a comprehensive criminal-legal analysis of foreign experience in prosecuting illegal organization and operation of gambling and lotteries. Using the legislation of the United States of America and European Union member states (in particular Poland, Italy, and Austria) as examples, the study reveals the main models of criminalization of such activities, identifies common and distinctive features of legal regulation, and highlights key trends in contemporary criminal policy in the field of gambling. The mechanisms of criminal-law response, types of sanctions, categories of offenders, licensing procedures, and control functions of competent authorities are examined.

It has been established that in most foreign jurisdictions, a mixed model of combating illegal gambling is applied, combining criminal-law, financial, and administrative measures. Particular attention is paid to preventing the use of gambling establishments for money laundering, terrorist financing, and tax evasion. It has been determined that the most effective approach is the licensing model, accompanied by strict financial control and personal liability of gambling operators. The most efficient instruments include confiscation of income, freezing of assets, revocation of operating rights, and inter-agency coordination among police, financial, and tax authorities. The conducted comparative analysis made it possible to formulate key guidelines for improving Ukrainian legislation in the field of combating illegal gambling. These include enhancing financial transparency, implementing digital monitoring, creating a unified state register of gambling entities, strengthening criminal liability for organizing shadow gambling activities, and harmonizing the norms of the Criminal Code of Ukraine with international standards in the field of combating economic crime.

Key words: experience, gambling, lottery, activity, licensing, subject, liability.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена потребою удосконалення кримінально-правового механізму регулювання гральної сфери в Україні, зокрема в контексті боротьби з нелегальними формами її існування. Незважаючи на офіційну легалізацію азартних ігор, незаконна організація або проведення відповідної діяльності продовжує залишатися поширеним кримінальним явищем, що сприяє корупції, легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, залученню у гральні процеси вразливих груп населення, зокрема неповнолітніх.

У сучасних умовах воєнного стану, економічної турбулентності та цифровізації особливої ваги набуває вивчення зарубіжного досвіду, де функціонують усталені моделі кримінально-правового реагування на правопорушення у сфері азарту. Опанування кращих практик дозволяє не лише адаптувати українську кримінальну політику до європейських стандартів, а й виробити дієві механізми протидії тінізації грального бізнесу з урахуванням специфіки українських реалій.

Аналіз останніх публікацій. Питання криміналізації та дотримання законодавства в організації або проведення азартних ігор, лотерей неодноразово висвітлювалося в юридичній літературі. Зокрема, цій темі присвятили свої наукові дослідження такі вчені, як П.П. Андрушко, А.А. Вознюк, Є.Ю. Драчевський, О.З. Гладун, О.О. Дудоров, К.П. Задоя, Г.М. Зеленов, Д.В. Каменський, В.П. Коваленко, О.К. Марін, М.І. Мельник, Р.О. Мовчан, В.О. Навроцький, Р.О. Пиняга, А.С. Політова, С.В. Рябчук, А.В. Савченко, З.М. Топорецька, В.С. Філютович-Герасименко та інші. У результаті проведених досліджень було сформовано низку ключових положень щодо кримінально-правової охорони господарської діяльності та закладено методологічне підґрунтя для подальшого вивчення цієї проблематики. Водночас дослідження зазначених та інших учених базувалися на попередніх етапах розвитку законодавства й нині вже застарілій правозастосовній практиці. Вони не враховували низки структурно-функціональних змін у гральному бізнесі, а відтак і ринкових ризиків у сфері господарської діяльності. Крім того, значна частина цих робіт не охоплює проблематику притягнення до кримінальної відповідальності за незаконну організацію або проведення азартних ігор та лотерей, що виникла в умовах воєнного стану.

Мета статті – порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Виклад основного матеріалу. Сфера грального бізнесу у більшості розвинених держав світу залишається предметом суворого правового регулювання, з огляду на її високу прибутковість, соціальну вразливість та потенціал для використання у схемах відмивання коштів. У різних юрисдикціях підхід до організації гральної діяльності істотно відрізняється: від повної заборони до ретельно ліцензованої діяльності з багаторівневим контролем. Проте спільним залишається один із ключових елементів – наявність кримінально-правової відповідальності за порушення встановлених правил та обхід легального поля [1; 2].

Криміналізація незаконного грального бізнесу в зарубіжних країнах базується не лише на прагненні до обмеження доступу до азартних ігор для вразливих груп населення, а й на необхідності забезпечення прозорості грошових потоків, зменшення впливу кримінальних угруповань, захисту економічних інтересів держави [4].

Різні моделі правового регулювання демонструють, що основним у забезпеченні ефективного кримінального переслідування є баланс між законністю, доступністю грального бізнесу та суворістю відповідальності за його тіньові форми. Таким чином, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду дозволяє глибше усвідомити, які саме аспекти кримінально-правового впливу можуть бути інтегровані в українську систему для підвищення її ефективності та адаптивності до новітніх викликів [3].

Правова система Польщі характеризується поєднанням кримінально-правових санкцій, фіскальних обмежень і технічного блокування з метою ефективної протидії незаконній організації або проведенню азартних ігор [11]. Основним нормативним актом у цій сфері є Закон «Про азартні ігри» від 2009 року (із змінами 2021 р.), який не лише легалізує окремі види гральної діяльності під суворим державним контролем, але й передбачає жорстке покарання за її порушення [5].

Кримінальна відповідальність за участь в організації незаконного грального бізнесу закріплена в Кримінальному кодексі та Фіскальному кодексі Польщі. Вона охоплює як дії з організації ігор без ліцензії, так і їх рекламу або надання технічної можливості для участі в азартних іграх без відповідного дозволу. Винні особи можуть бути притягнуті до покарання, включаючи великі грошові штрафи та ув'язнення [5].

Особливою рисою польської моделі є впровадження технічного інструменту блокування доступу до заборонених сайтів. Міністерство фінансів веде спеціальний реєстр нелегальних доменів, а інтернет-провайдери зобов'язані обмежувати доступ до них. Крім кримінальних, в законодавстві передбачені серйозні фіскальні санкції. Наприклад, за участь у незаконних азартних іграх може бути накладений штраф у розмірі 100% від потенційної виручки. Навіть гравці, які брали участь у нелегальних онлайн-іграх через іноземні сайти, підпадають під відповідальність, що формує ефективний превентивний ефект. Контроль за дотриманням законодавства здійснює Міністерство фінансів у співпраці з Податковою адміністрацією та митною службою. Ці органи наділені повноваженнями проводити перевірки, вилучати обладнання, блокувати рахунки та притягувати осіб до кримінальної або адміністративної відповідальності [11].

Загалом, досвід Польщі свідчить про ефективність комплексного підходу до боротьби з нелегальним гральним бізнесом, який поєднує кримінальні, технічні та фіскальні інструменти, та може бути корисним для вдосконалення української правозастосовної практики.

Італія є однією з тих країн, яка впровадила сувору систему контролю за гральною діяльністю, поєднуючи державне регулювання з активним кримінально-правовим реагуванням. Уся легальна азартна діяльність, зокрема, казино, онлайн-платформи, букмекерські сервіси, лотереї перебуває під контролем Agenzia delle Dogane e dei Monopoli (ADM), що діє в межах державного монополізму. Цей орган видає обмежену кількість ліцензій та має повноваження блокувати діяльність нелегальних операторів як у фізичному, так і в цифровому просторі. Кримінальний кодекс Італії прямо передбачає відповідальність не тільки за організацію незаконних азартних ігор, а й за участь у них. Зокрема, статті 718–720 КК Італії містять заборони на ведення грального бізнесу без дозволу, участь у нелегальних іграх, допуск неповнолітніх, а також надають судовим органам повноваження щодо конфіскації обладнання та прибутків. Санкції включають як значні грошові штрафи, так і позбавлення волі – особливо у випадках повторності або участі організованих злочинних груп [7].

Італійський уряд неодноразово вдосконалював правове поле у сфері боротьби з нелегальним гральним бізнесом. Так, Ferragosto Decree (2011) надав ADM право закривати неавторизовані онлайн-казино без окремого судового рішення [9]. Натомість Decreto Sport посилив заходи контролю, заборонивши будь-яку рекламу азартних ігор у спортивних трансляціях та впровадивши додаткові вимоги до прозорості операторів [7].

Таким чином, досвід Італії демонструє ефективність системи, що базується на поєднанні жорсткого державного контролю, кримінального переслідування та блокування нелегального сегменту азартної діяльності. Для України цей досвід є корисним з точки зору обмеження впливу криміналітету, прозорості ліцензування, контролю за онлайн-платформами та профілактики зловживань у легальному гральному середовищі.

Австрія є прикладом держави, яка сформувала збалансовану модель правового реагування на нелегальну гральну діяльність, поєднуючи кримінальні, адміністративні та превентивні заходи. Основу нормативного регулювання становить Федеральний закон про азартні ігри (Glücksspielgesetz, GSpG), який закріплює виключне право на організацію азартних ігор за державою або спеціально ліцензованими суб'єктами. Будь-яке відхилення від ліцензійного порядку розглядається як незаконна діяльність та тягне за собою відповідальність. У межах кримінального законодавства, ст. 168 КК Австрії передбачає відповідальність за умисну організацію або сприяння нелегальним азартним іграм. Санкції включають значні штрафи, позбавлення волі, а також конфіскацію грального обладнання [6].

Особливу роль відіграє спеціалізований підрозділ Financial Police, який у тісній взаємодії з Міністерством фінансів Австрії здійснює регулярні перевірки, проводить рейди та блокує діяльність нелегальних гральних закладів. Додатковим засобом боротьби з нелегальним гральним бізнесом виступає блокування доступу до онлайн-казино, які працюють без відповідної австрійської ліцензії. На підставі рішень Міністерства фінансів здійснюється блокування IP-адрес і доменів, що є частиною системної роботи проти транснаціональних гральних платформ. Основним елементом австрійського досвіду є ефективна міжвідомча координація. Зокрема, міжнародні операції, як-от «IKARUS», показали результативність спільних дій із європейськими партнерами: проведення арештів, вилучення техніки, заморожування рахунків та розкриття кримінальних схем [6].

Швейцарія є прикладом держави, де заходи протидії незаконному гральному бізнесу поєднують ефективне правове регулювання, жорсткий нагляд та кримінальну відповідальність. Основу кримінально-правового механізму протидії становить Федеральний закон «Про азартні ігри» (Money Gaming Act), що регламентує ліцензування, криміналізує порушення та передбачає повноваження контролюючих органів. Контроль здійснюють Федеральна комісія з грального нагляду (SFGB) та міжкантональна організація Gespa. Остання не лише видає ліцензії, а й оприлюднює перелік нелегальних платформ, доступ до яких блокується на рівні інтернет-провайдерів [14].

У випадках ведення гральної діяльності без ліцензії, закон передбачає серйозні наслідки: штрафи до 500 000 швейцарських франків, конфіскацію отриманих доходів та, у разі систематичності правопорушення, – кримінальне переслідування з покаранням у вигляді позбавлення волі [14].

Також важливим елементом є інтеграція гральних закладів у національну систему протидії відмиванню коштів: казино та інші оператори підпорядковуються вимогам AML/CFT законодавства, виконують процедури верифікації, моніторингу та подання звітів про підозрілі фінансові операції. Таким чином, кримінально-правове регулювання в Швейцарії тісно пов'язане з фінансовою безпекою.

Соціальна відповідальність ліцензіатів також має кримінально-правовий вимір. Оператори азартних ігор зобов'язані впроваджувати механізми захисту клієнтів, у тому числі – обмеження ставок, виключення гравців із проявами залежності, а також розповсюдження інформації щодо ризиків лудоманії. Невиконання цих зобов'язань може розглядатись як підстава для відкликання ліцензії або накладення санкцій [11].

Швейцарський досвід демонструє важливість комплексного кримінально-правового підходу, що поєднує санкційний, профілактичний і регуляторний аспекти. Такий підхід може бути ефективно адаптований і до українських реалій, особливо з урахуванням викликів, спричинених воєнним станом, зростанням тіньових схем та потребою у збалансованому правовому реагуванні.

У контексті порівняльного аналізу однією з найпоказовіших моделей протидії незаконному гральному бізнесу є підхід, реалізований у Сполучених Штатах Америки. Система правового регулювання азартних ігор у США характеризується високим ступенем децентралізації, оскільки кожен штат має власну юрисдикцію щодо дозволу, ліцензування та контролю за гральною діяльністю. Водночас на федеральному рівні функціонують нормативні акти, які спрямовані на боротьбу з тіньовими схемами, фінансуванням тероризму, відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом, та організованою злочинністю.

До прикладу, Закон про незаконний гральний бізнес (Illegal Gambling Business Act, 1970) є основним інструментом кримінального переслідування осіб, які ведуть гральну діяльність поза межами правового поля. Цей акт передбачає кримінальну відповідальність за ведення грального

бізнесу без ліцензії за умови, що така діяльність триває понад тридцять днів або приносить щомісячний прибуток понад 2 тисячі доларів США. Крім того, передбачено додаткові санкції в рамках Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO), який дозволяє притягати до відповідальності учасників організованих злочинних угруповань, що використовують гральний бізнес як прикриття або інструмент відмивання коштів [15].

Слід також звернути увагу на криміналізацію онлайн-гемблінгу в контексті Unlawful Internet Gambling Enforcement Act (UIGEA, 2006), який запроваджує заборону на проведення електронних фінансових операцій, пов'язаних із незаконними азартними іграми через інтернет. Хоча низка штатів згодом легалізували інтернет-казино або спортивний бетинг, федеральне законодавство й надалі встановлює високий поріг кримінально-правового реагування у разі порушення національних фінансових або безпекових інтересів.

Отже, кримінально-правова політика США у сфері протидії незаконному гральному бізнесу є багаторівневою, поєднує превентивні, регулятивні та репресивні заходи, і може слугувати прикладом для формування ефективного кримінального механізму в Україні з урахуванням її унікального правового й безпекового контексту.

На протигагу американської моделі, досвід Великобританії у сфері кримінально-правового регулювання гральної діяльності вирізняється високим рівнем нормативної деталізації, акцентом на балансі між легалізацією та жорстким контролем, а також прозорою процедурою криміналізації порушень у гральній сфері [10].

Основою правового регулювання є Закон про азартні ігри 2005 року (Gambling Act 2005), який запровадив чітке ліцензійне регулювання для усіх форм грального бізнесу, включно з дистанційними азартними іграми та букмекерською діяльністю. Водночас закон містить кримінально-правові положення, спрямовані на боротьбу з незаконною організацією гральної діяльності, зокрема в частині незаконного ведення азартних ігор без ліцензії, участі неповнолітніх у гральних процесах та використання грального бізнесу з метою відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом [12].

Кримінальна відповідальність в Англії і Уельсі передбачає накладення штрафів, конфіскацію майна, а в разі обтяжуючих обставин – позбавлення волі. Додатковим інструментом виступає діяльність Комісії з азартних ігор Великобританії (UK Gambling Commission), яка має право не лише анулювати ліцензії, а й передавати матеріали до поліції у випадку виявлення кримінальних правопорушень [13]. Особливістю британської моделі є запровадження соціально-орієнтованих критеріїв, згідно з якими криміналізація виправдана тоді, коли порушення становить загрозу не лише економіці, а й вразливим групам населення (неповнолітнім, залежним особам тощо). Саме тому, крім репресивного механізму, активно застосовуються елементи профілактики, підтримки та обов'язкової відповідальності за належне інформування гравців [9].

Таким чином, британський досвід демонструє ефективну симбіозу між широкою легалізацією та кримінальним реагуванням на зловживання, що може бути корисним у контексті вдосконалення кримінально-правової політики України щодо боротьби з незаконною гральною діяльністю.

У Канаді гральний бізнес регулюється на рівні провінцій, що дозволяє кожній юрисдикції самостійно розробляти механізми правового контролю. Проте кримінальна відповідальність щодо незаконної організації чи проведення азартних ігор визначається на федеральному рівні. Відповідні норми закріплені в Criminal Code of Canada, де діяльність без провінційної ліцензії вважається злочином [8].

Канадська модель вирізняється сильною інтеграцією кримінально-правових санкцій з механізмами податкового та адміністративного контролю. Зокрема, незаконні оператори можуть зіткнутися з викриттям їх – через фінансові перевірки, обмеження в проведенні онлайн-транзакцій, а також співпрацю регуляторів зі службами фінансового моніторингу. Покарання включають суттєві штрафи та конфіскацію активів, а у випадку організованої злочинної діяльності можливе позбавлення волі до кількох років [8].

Основна перевага канадської практики – ефективна міжпровінційна координація, що дозволяє швидко локалізувати незаконні схеми в межах окремих провінцій або через їхні кордони. Особливу увагу тут було приділено контролю над онлайн-гемблінгом, де заборонені оператори підслідні кримінальному переслідуванню, навіть якщо вони діють поза межами Канади.

Отже, кримінально-правовий досвід Канади підтверджує, що узгоджена робота між кримінальною юстицією, податковими та регуляторними службами здатна підвищити ефективність бо-

ротьби зі злочинами в гральній сфері. Цей досвід може стати прикладом адаптації до української юридичної реальності, враховавши специфіку регіонального розподілу повноважень та можливостей для превенції.

Висновки. За результатами проведеного порівняльно-правового аналізу встановлено, що кримінальна відповідальність за незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор і лотерей у зарубіжних державах побудована на поєднанні двох основних аспектів: ліцензійно-дозвільної (Польща, Італія, Австрія) та фіскально-контрольної (США, Велика Британія). Для європейських країн характерна сувора адміністративна і кримінальна відповідальність за діяльність без ліцензії, що поєднується з диференціацією санкцій залежно від розміру отриманого прибутку, кількості учасників і повторності правопорушення. У системі США переважає економічно орієнтований підхід, який акцентує на конфіскації доходів, штрафних санкціях і блокуванні активів організаторів, тоді як позбавлення волі застосовується у випадках залучення організованих груп та злочинних організацій до цієї діяльності. Порівняння правових систем дозволило визначити спільні риси – пріоритет превенції, посилення фінансового контролю та міжвідомчої взаємодії у боротьбі з нелегальними азартними іграми. На основі цього доводиться констатувати, що для України доцільним є впровадження змішаної моделі, яка поєднувала б кримінально-правові заходи з фінансовим моніторингом і цифровим контролем за оборотом коштів у гральній сфері. Такий підхід дозволить забезпечити реальну ефективність криміналізації незаконного грального бізнесу, збалансувати інтереси держави, суспільства і суб'єктів господарювання, а також мінімізувати корупційні ризики у сфері дозвільних процедур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітичні матеріали щодо ситуації із ігровим бізнесом. *Міністерство фінансів України*. URL: http://195.78.68.17/kmu/document/47528039/Azart_repor.
2. Васильєва Д.О. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері грального бізнесу: дис. ... докт. філософ.: 081 – Право. Харків, 2019. 255 с.
3. Гищук Р.М., Бойко І.Д. Особливості функціонування грального бізнесу в європейських країнах та їхній досвід у контексті розвитку туризму в Україні. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2017. Вип. I-II (65–66). С. 258–270.
4. Драчевський Є.Ю. Кримінально-правова охорона господарських відносин у сфері організації і проведення азартних ігор та лотерей: дис. ... докт. філософ.: 081 – Право. Вінниця, 2021. 275 с.
5. Кодекс кримінально-фіскальний (*Kodeks karny skarbowy*): Закон від 10.10.1999 р. № 83. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-skarbowy-16852901/art-107>.
6. Кримінальний кодекс Австрійської Республіки (*Strafgesetzbuch – StGB*): Закон від 23.11.1974 р. № 60. URL: <https://www.jusline.at/gesetz/stgb/paragraf/168>.
7. Кримінальний кодекс Італійської Республіки : Закон від 19.10.1930 р. № 1398 (*Codice Penale*). URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:regio.decreto:1930-10-19;1398!vig=20230101>.
8. Кримінальний кодекс Канади (Criminal Code, R.S.C., 1985). *Justice Laws Website – Government of Canada*. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46>.
9. Петричко Н.О. Незаконні азартні ігри: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 258 с.
10. Пірнікоза П.В. Легалізація грального бізнесу в Україні: фіскальний та економічний аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 11. С. 61–69.
11. Рябчук С.В. Впровадження міжнародного досвіду в питаннях запобігання незаконному гральному бізнесу. *Особливості розвитку законодавства України у контексті євро інтеграційних процесів*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 1-2 черв. 2018 р.). Харків: Східноукр. наук. юрид. організація, 2018. С. 80–82.
12. Gambling Act 2005 (2005). *UK Legislation – The National Archives*. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/contents>. UK Gambling Commission. URL: <https://www.gamblingcommission.gov.uk>.
13. Illegal Gambling Business Act (1970). *United States Code, Title 18 – Crimes and Criminal Procedure*. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1955>.

14. Money Gaming Act, Geldspielgesetz, BGS 935.51. Федеральний закон Швейцарської Конфедерації від 29.09.2017 р. «Про азартні ігри». URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2018/158/en>.
15. Internet Gambling Enforcement Act, UIGEA (2006). *United States Code, Title 31 – Money and Finance*. URL: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title31/subtitle4/chapter53/subchapter4&edition=prelim>.